

निवेदनं शब्देनार्थेनाक्षेपेण चेति द्वादशप्रकारोऽपि श्लेषेऽपि-
शब्दादश्लेषेऽपि चतुर्विंशतिप्रकारः । उपमानान्न्यूनतायामप्यन-
यैव भङ्गा चतुर्विंशतिप्रकारेति मिलित्वाष्टचत्वारिंशत्प्रकारो
व्यतिरेकः । उदाहरणं ।

“अकलङ्कं मुखं तस्या न कलङ्की विधुर्यथा” ।

अत्रोपमेयगतमकलङ्कत्वमुपमानगतञ्च कलङ्कित्वं हेतुद्वय-
मप्युक्तं । यथा शब्दप्रतिपादनाच्च शाब्दमौपम्यं । अत्रैव “न
कलङ्कि विधूपममिति” पाठे अर्थं “जयतीन्दुं कलङ्किनमिति”
पाठे त्विवादितुल्यादिपदविरहादाक्षिप्तं । अत्रैवाकलङ्कपद-
त्यागे उपमेयगतोत्कर्षकारणानुक्तिः । कलङ्किपदत्यागे चोप-
मानगतनिकर्षकारणानुक्तिः द्वयोरनुक्तौ द्वयोरनुक्तिः । श्लेषे
यथा

“अतिगाढगुणायाम् नाञ्जवद्भङ्गुरा गुणाः” ।

अत्रैवार्थे वतिरिति शाब्दमौपम्यं उत्कर्षनिकर्षकारणयोर्द्व-
योरप्युक्तिः । गुणशब्दः स्निग्धः । अन्ये भेदाः पूर्ववद्बुद्ध्याः । एतानि
चोपमेयस्योपमानादाधिक्ये उदाहरणानि । न्यूनत्वे दिङ्मात्रं ।
यथा ।

“क्षीणः क्षीणोऽपि शशी

भूयो भूयोऽभिवर्द्धते नित्यं ।

विरम प्रसीद सुन्दरि

यौवनमनिवर्त्ति यातं तु” ॥

अत्रोपमेयभूतयौवनास्त्वैर्यस्याधिक्यं तेनात्र “उपमानादुप-